Перарваны ў зеніце палёт

Шаноўныя чытачы!

У вашых руках пасмяротная кніга Віталя Сіліцкага. Кніга, якую Віталь не дапісаў. Кніга — працяг даследавання “Адкладзеная свабода: посткамуністычны аўтарытарызм у Сербіі і Беларусі”, якое публікавалася ў 2003 годзе ў часопісе «ARCHE» і было выдадзена асобнай кнігай у 2012 годзе год па адыходзе Віталя.

Самы вядомы і цытаваны ў свеце беларускі палітолаг адышоў у самым зеніце сваёй творчасці і прызнання. У спадчыну Віталь Сіліцкі пакінуў вялікую колькасць тэкстаў пра Беларусь, яе ўнутраную ды знешнюю палітыку, і шырэй, пра наш рэгіён ды асаблівасці кансалідацыі дэмакратыі ці, наадварот, аўтакратыі ў ім. Напісанае ім характарызавалася, з аднаго боку, маштабнасцю, грунтоўнасцю і абазнанасцю аўтара, а, з другога, — лёгкасцю стылю і тонкім пачуццём гумару. Чалавек-энцыклапедыя, Віталь быў стваральнікам і першым дырэктарам Беларускага інстытуту стратэгічных даследаванняў. Можна сказаць, што Віталь быў першым беларускім палітолагам, таму словы “Сіліцкі” і “палітолаг” у нас нават успрымаліся як сінонімы.

“Доўгую дарогу ад тыраніі” Сіліцкі пісаў па-англійску. Няскончаны англійскі тэкст быў перакладзены на беларускую і апрацаваны. Дадзеная кніга — падсумаванне ранейшых даследаванняў Віталя. Аўтар канцэпцыяў прэвентыўнага аўтарытарызму і аўтарытарнага інтэрнацыяналу, ён бярэ выпадкі Беларусі і Сербіі, каб зрабіць бліскучы параўнальны аналіз, паказаць падабенствы і адрозненні ў іхных гістарычных лёсах і палітычных рэжымах, адлюстраваць стратэгіі і вынікі дзейнасці палітычных гульцоў, сярод якіх у адпаведных краінах вылучаліся злавесныя постаці Мілошавіча і Лукашэнкі. Перад намі — грунтоўны і падрабязны гід па палітычнай траекторыі Беларусі і Сербіі пасля знікнення савецкай і югаслаўскай, збольшага намінальных федэрацыяў. Кніга — гэта таксама практычны дапаможнік па метадалогіі палітычных даследаванняў, дзе аўтар выкарыстоўвае шырокі арсенал сродкаў паліталагічнага аналізу і выдатна раскрывае ключавыя паняцці дэмакратызацыі, маніпуляцыйнага і прэвентыўнага аўтарытарызму.

Сіліцкі-навуковец неадасабляльны ад Сіліцкага-грамадзяніна, а ў нашым беларускім выпадку дысідэнта. Падаецца, менавіта таму, Віталь у сваёй кнізе настойвае, што далейшае развіццё палітычнай адзінкі вызначаецца не толькі папярэдняй гісторыяй, але і стратэгіяй і тактыкай, што абіраюць гульцы на палітычным полі. Але пры ўсёй сваёй заангажаванасці на карысць дэмакратычнай еўрапейскай Беларусі, Віталь імкнецца аб’ектыўна ацаніць крокі беларускай апазіцыі. Зразумела, беларускім палітычным актывістам цяжка дадуцца старонкі пра няўдалыя спробы паўтарыць у Менску “бульдозерную рэвалюцыю” 2000 году. Аднак гісторыя на гэтым не скончылася — і з перспектывы

2015 года ані для пост-мілошавіцкай Сербіі, якая ідзе са сваімі хвалямі і адкатамі шляхам еўраінтэграцыі, ані для ўсё яшчэ лукашэнкаўскай Беларусі, якая далей сядзіць у багне кансалідаванага аўтарытарызму, але тым не менш захоўвае шанцы на дэмакратычныя змены.

З Сіліцкім, які кажа пра "доўгую дарогу ад тыраніі", палемізуе сам Сіліцкі: "Памятаць, што дыктатуры руйнуюцца!" . Да горычы шкада, што больш мы не пачуем яго голасу. Добра, што нарэшце выйшла гэтая кніга, у якую ён уклаў свой розум і сэрца.

Алесь Лагвінец